

MAANPUOLUSTUSTAHTO SUOMESSA

TOIMITTANEET

TEEMU HÄKKINEN, MIINA KAARKOSKI & JOUNI TILLI

Gaudeamus

Copyright © 2020 Kirjoittajat & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Perttu Lämsä

Kannen kuvat ylhäältä alas: Roland IJdema / Shutterstock.com;

Antero Aaltonen / Vastavalo.net; Borg / SA-kuva-arkisto;

Maurizio Bisio / Shutterstock.com

KL 39 • UDK 355/359

ISBN 978-952-345-083-7

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2020

SISÄLLYS

- Johdanto: Miksi maanpuolustustahdosta puhutaan? 9
Teemu Häkkinen, Miina Kaarkoski & Jouni Tilli
1. Maanpuolustustahto ilmiönä, käsitteenä ja tutkimuskohteena. 17
Teemu Häkkinen, Miina Kaarkoski & Jouni Tilli
- I
- MAANPUOLUSTUSTAHTO HISTORIAALLISISSA PONNISTELUISSA
2. Puolustustahto kulttuurispoliittisena käsitteenä 1920-luvun lopun Suomessa 43
Jouni Tilli
3. Taistelevat sukupolvet ja sotapropagandan aikakäsitys maanpuolustustahdon ylläpitäjänä jatkosodassa 61
Ville Sarkamo
- II
- POLIITTISEN MAANPUOLUSTUSTAHDON NOUSU, KEHITYS JA NYKYTILA
4. Konsensusta murtamassa? 1960-luvun maanpuolustuskritiikki, pasifismi ja vastareaktiot. 85
Juho Saksholm
5. Maanpuolustustahdon poliittisuus 1970-luvulta kylmän sodan päättymiseen 108
Teemu Häkkinen

6. Naiset ja maanpuolustus komiteamietinnöissä 1948–1993.
Toisen maailmansodan perinnöstä naisten vapaaehtoiseen
asepalvelukseen. 128
Linda Hart & Teemu Tallberg
7. Korkea maanpuolustustahto turvallisuus- ja
puolustuspolitiikan tukena vuosina 1995–2019 148
Miina Kaarkoski

III

MAANPUOLUSTUSTAHTO NYT JA TULEVAISUUDESSA

8. ”Mä niinkun vihaan sitä käsitettä”. Näkökulmia
maanpuolustustahtoon ja sitä mittaaviin kysymyksiin 173
Miina Kaarkoski, Teemu Tallberg & Emmi Villman
9. Maanpuolustussuhde. Monipuolisempi näkökulma
maanpuolustukseen. 196
Pasi Jalkanen, Antti-Tuomas Pulkka & Teija Norri-Sederholm
10. Isältä pojalle. Maanpuolustustahto ylisukupolvisena
arvona, asenteena ja käytäntönä 217
Mikko Salasuo
11. Siviilipalvelus uudistuvassa
maanpuolustusvelvollisuudessa 237
Valdemar Kallunki
- Epilogi: Puolustamisen arvoinen maa. 257
Teemu Häkkinen, Miina Kaarkoski & Jouni Tilli
- Viitteet. 269
- Lähteet ja kirjallisuus. 283
- Kirjoittajat 307

KUVIOT JA TAULUKOT

Kuvio 1. Maanpuolustussuhteen neljä ulottuvuutta ja sitä kehystävät tekijät.	200
Kuvio 2. Maanpuolustusryhmien keskiarvot maanpuolustus- suhdemuuttujissa	204
Kuvio 3. Maanpuolustusryhmien keskiarvot suhtautumisessa velvollisuuksiin ja yksilönvapauksiin.	209
Kuvio 4. Maanpuolustusryhmien erot maanpuolustustietoisuudessa ja uhkakäsityksissä.	212
Taulukko 1. Maanpuolustusryhmien väliset erot	208
Taulukko 2. Haastatellut syntymävuosikymmenen ja asevelvollisuuden suorittamisen tavan mukaan.	221
Taulukko 3. Aseettoman palveluksen ja siviilipalveluksen historiaan liittyvät keskeisimmät lainsäädännölliset muutokset.	245